

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Четверик-Бурчак Аліни Григорівни
«Механізми впливу емоційного інтелекту на успішність
життєдіяльності особистості»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук
за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології

На сучасному етапі розвитку науки активізувалися та набули ще більшої актуальності дослідження феноменів, які сприяють оптимальному функціонуванню людини, її розквіту й суб'єктивному благополуччю. Серед цих феноменів виділяють емоційний інтелект. Проблема емоційного інтелекту викликає неабияку зацікавленість наукової спільноти упродовж останніх років. Незважаючи на те, що сьогодні поняття емоційного інтелекту і проблеми його дослідження привертають все більшу увагу дослідників і практиків, вивчення механізмів впливу емоційного інтелекту на успішність життєдіяльності людини, ще не знайшли належного висвітлення.

Недостатня визначеність у концептуалізації феномену та дефіцит досліджень, що є спеціально спрямованими на вивчення емоційного інтелекту як інтегральної властивості особистості ідентичності обумовлюють актуальність теми дисертаційного дослідження.

Актуальність напряму дослідження дисертанта підтверджує також і той факт, що воно входить до тематичного плану Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара «Психологічні механізми і педагогічні умови стимулювання процесу саморозвитку особистості та її становлення як відповідального суб'єкта життєтворчості» (держ. реєстрація № 0113U004188), що здійснюється кафедрою педагогічної та вікової психології.

Слід зазначити, що ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, їхня достовірність в представленій дисертації засвідчується комплексним підходом, що передбачав адекватний методологічний апарат дослідження, чітку організацію та аналіз

експерименту, використання сучасних статистичних методів обробки даних (кластерний аналіз, встановлення достовірності розбіжностей між кластерами за критерієм t-Ст'юдента факторний аналіз, множинний лінійний регресійний аналіз).

Окремі результати дисертаційного дослідження вже впроваджено у навчальний процес Дніпропетровського національного університету, а саме у практиці викладання вибіркових дисциплін, у консультаційній роботі зі співробітниками ДП «Дніпростандартметрологія» та у профорієнтаційній і консультаційній роботі відділу кадрового забезпечення Управління служби безпеки України у Дніпропетровській області.

У першому розділі дисертації «Емоційний інтелект як особистісний ресурс успішності життєдіяльності людини» дисертант поглиблює пізнання того лабіринту, який створений різними психологічними школами у галузі емоційного інтелекту. Здійснений ретроспективний теоретичний аналіз проблеми емоційного інтелекту дозволив дисертанту обґрунтувати трактування поняття емоційного інтелекту, як динамічної інтегральної ознаки особистісної ідентичності (стор. 42-43) .

Справляють позитивне враження широка джерельна база роботи з вітчизняною та іноземною літературою та детальний аналіз дослідження ролі емоційного інтелекту в зумовленні успішності життєдіяльності особистості.

У другому розділі дисертації «Методологічне обґрунтування механізмів впливу емоційного інтелекту на успішність життєдіяльності особистості» проаналізовано зв'язок рівнів прояву емоційного інтелекту з рівнями детермінації активності суб'єкта життєдіяльності (стор.71-72), ознаками емоційного процесу, що її супроводжують, та рівнем зумовленості активності ситуаційними факторами.

Оригінальна та обґрунтована позиція дисертанта розкривається у визначенні механізмів впливу емоційного інтелекту на успішність життєдіяльності особистості при виконанні провідних життєвих завдань особистості: забезпечення власного суб'єктивного благополуччя;

підтримування доброзичливих стосунків із оточуючими, самореалізація та самовдосконалення. Треба зазначити, що автор у своїй роботі ґрунтовно описує систему методичного інструментарію (стор. 80-91).

Важливим науковим здобутком Аліни Григорівни є визначення типології успішності життєдіяльності в залежності від рівнів сформованості емоційного інтелекту, що знайшла своє підтвердження в емпіричній частині роботи.

Слід зазначити, що, експериментальна фактологія виявилась надзвичайно насиченою. У третьому розділі дисертації «Результати емпіричного дослідження механізмів впливу емоційного інтелекту на успішність життєдіяльності особистості» подано досить велику кількість експериментального матеріалу, здійснено аналіз емпіричних даних та їх інтерпретацію.

Цікавим та новим є фундаментально наведені результати емпіричного дослідження, а саме детальний аналіз характеру впливу різних компонентів емоційного інтелекту (внутрішньо-особистісного, міжособистісного, інформаційно-перероблюваного та системи диспозицій) на успішність життєдіяльності людини та визначення ієрархії ймовірності впливу емоційного інтелекту на пристосованість до життя, його осмисленість та переживання безперервності психічного здоров'я. Автором вперше доведено можливість оцінки емоційного інтелекту у термінах безперервності переживання людиною психічного здоров'я.

Практична значущість дослідження полягає не лише у виборі та обґрунтуванні системи методів і методик, спрямованих на дослідження механізмів впливу емоційного інтелекту на успішність життєдіяльності особистості, а й у апробації та адаптації для української вибірки опитувальників «Безперервності психічного здоров'я – коротка форма» та «Шкалу соціального благополуччя» автора К. Кіза для забезпечення диференційованого підходу до оцінки показників життєвого успіху.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за

структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого Четверик-Бурчак А.Г. дисертаційного дослідження.

Оцінюючи дослідження автора як актуальне, ретельно виконане, дозволимо висловити деякі зауваження і побажання:

1. У першому розділі дисертації, на наш погляд, не достатньо приділено увагу сучасним українським науковцям, які займаються даною проблематикою.

2. У п. 3.2 (стор.102) детально описана процедура адаптації і психометричної перевірки опитувальника «Безперервність психічного здоров'я – коротка форма» К. Кіза. Отримані результати дають підстави констатувати відповідність адаптованого варіанту до вимог, встановлених у психодіагностиці. Однак вважаємо неправомірним вживання терміну «психічне здоров'я», перекладаючи англomовну версію опитувальника “The Mental Health Continuum – short form”, оскільки він розглядається, зазвичай, в клінічному контексті, тоді ж як зміст опитувальника швидше за все відповідає терміну «психологічного здоров'я людини».

3. Викликає здивування відсутність емпіричних результатів стосовно статевих, вікових та професійних особливостей при вивченні механізмів впливу емоційного інтелекту на успішність життєдіяльності особистості, хоча в експериментальній базі дослідження заявлено, що вибірка складається зі студентів різних спеціальностей та форм навчання, представників різних професій тощо. Такий аналіз значно збагатив би емпіричні результати дисертаційного дослідження.

4. Нажаль, не весь багатий, фактичний матеріал, що представлений у емпіричній частині даного дослідження знайшов відображення у загальних висновках.

5. Текст дисертаційного дослідження перенавантажено таблицями. У роботі зустрічаються окремі стилістичні огріхи.

Незважаючи на зроблені зауваження, дисертаційна робота Четверик-Бурчак Аліни Григорівни, є суттєвим внеском у загальну психологію, є надзвичайно цікавим, методологічно грамотним науковим дослідженням, яке охоплює ґрунтовний теоретичний аналіз, комплексне емпіричне дослідження, що робить значний поступ у впорядкуванні узагальнень із проблеми вивчення механізмів впливу емоційного інтелекту на успішність життєдіяльності особистості. Дисертаційне дослідження відповідає паспорту спеціальності 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.

Усе викладене вище дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Механізми впливу емоційного інтелекту на успішність життєдіяльності особистості», є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її авторка, Четверик-Бурчак Аліна Григорівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри філософії, політології,
психології та права Одеської державної
академії будівництва та архітектури

С. В. Бикова

